

Bulevardi 28
00120 Helsinki
Puhelin 90 - 680 401
Telefax 90 - 680 403 89
Hannu Ijäs/ar

4.11.1992

1 (11)

Arvoisa jäsenlaitos

TAPATURMAVAKUUTUKSEN PERHE-ELÄKEUUDISTUS

Tapaturmavakuutuslain perhe-eläkeuudistusta koskevat uudet säännökset tulevat voimaan 1.1.1993. Lainmuutokset vahvistettiin hallituksen esityksen mukaisina. Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa työntekijä on kuollut tapaturman tai ammattitaudin seurauksena uuden lain voimassa ollessa. Siten se koskee myös niitä tapaturmia ja ammattitauteja, jotka ovat sattuneet tai ilmenneet ennen tämän lain voimaantuloa, mutta joissa kuolema on tapahtunut lain voimaantulon jälkeen. Voimaantulosäännös on tältä osin poikkeus tapaturmavakuutuksessa yleensä noudatetusta periaatteesta.

Perhe-eläkeuudistuksesta on annettu Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton kiertokirje 11/92. Tässä kiertokirjeessä annetaan asiasta tarkemmat soveltamisohjeet.

1. Aviopuolison oikeus leskeneläkkeeseen (23 a §)

Oikeus leskeneläkkeeseen on pääsäännön mukaan aina aviopuolisolla. Mies on perhe-eläkkeen saaja samoin perustein kuin nainen.

Leskeneläkkeeseen voi olla oikeutettu vain yksi henkilö. Kun työntekijä on kuollessaan avioliitossa, oikeus leskeneläkkeeseen on pääsääntöisesti aina aviopuolisolla. Tästä on yksi poikkeus. Jos aviopuolisolla oli vireillä hakemus avioliittonsa purkamisesta, voi avopuolisolle syntyä oikeus leskeneläkkeeseen aviopuolison sijasta. Edellytyksenä on siis se, että avioero on vireillä ja puoliset asuvat erillään ja työntekijä eli kuollessaan sellaisessa avioliitossa, jonka perusteella avopuolisolla voi olla oikeus leskeneläkkeeseen. Avioerohakemus voi olla jomman kumman puolison tekemä tai yhteisesti tehty. Avioeron vireilläolon saa selville alioikeudesta.

Avopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen vain hakemuksesta. Jos työntekijä kuollessaan oli avioliitossa, on lähtökohtana eläkkeen myöntäminen aviopuolisolle, jos asiapapereista ei muuta käy ilmi. Vakuutuslaitoksen ei ole yleensä syytä lähteä tarkistamaan kuolemantapauksissa mahdollisen avioeron vireilläoloa, koska sillä on vaikutusta eläkeasiaan vain, jos vahingoittunut eli avioliitossa.

2. Avopuolison oikeus leskeneläkkeeseen (23 a §)

Avopuolison määritelmä

Lain 23 a §:n 2 momentin mukaan oikeus leskeneläkkeeseen on henkilöllä, jonka kanssa työntekijä eli avioliitossa ja jonka kanssa työntekijällä on tai on ollut yhteinen lapsi tai jonka kanssa työntekijällä on viranomaisen vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta. Koska tällaista sopimuksen vahvistamisme-

nettelyä ei ole, riittää hallituksen esityksen perustelujen mukaan, että sopimus on viranomaisen oikeaksi todistama. Avopuolisilla on todennäköisesti erittäin harvoin viranomaisen oikeaksi todistamaa sopimusta keskinäisestä elatuksesta, vaikka nämä olisivat asuneet pitkäänkin avioliiton omaisissa olosuhteissa. Jollei tällaista sopimusta ole, leskeneläkettä ei voida myöntää, ellei avioliitossa elävillä ole yhteistä lasta.

Avoliitolla tarkoitetaan elämistä jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliiton-omaisissa olosuhteissa avioliittoa solmimatta. Avoliiton käsitteeseen kuuluu tietyn asteinen jatkuvuus ja pysyvyys. Käytännössä yhteisessä taloudessa eläminen tulee tarkistaa esimerkiksi isännöitsijän todistuksesta.

Tapaturmavakuutuslain avopuolison käsite on riippumaton siitä, miten muualla lainsäädännössä avopuoliso on määritelty.

Yhteinen lapsi ei sinänsä ole osoitus suhteen pysyvyydestä eikä yksistään synnytä oikeutta leskeneläkkeeseen, vaan myös muiden avioliiton edellytysten tulee täytyä. Ratkaisevaa eläkeoikeuden syntymiselle on kuolinhetken tilanne. Yhteinen lapsi voi kuitenkin syntyä työntekijän kuoleman jälkeenkin.

Jos maatalousyrittäjän kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö on vakuutettu maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesti tämän maatalousyrityksessä, katsotaan heidän välillään olevan laissa tarkoitettu sopimus keskinäisestä elatuksesta.

3. Avioliiton solmiminen ja avioliitossa elämisen alkaminen tapaturman sattumisen jälkeen (23 c §)

Aviopuolisolla on oikeus perhe-eläkkeeseen, vaikka avioliitto on solmittu tapaturman sattumisen tai ammattitaudin ilmenemisen jälkeen, jos avioliitto on jatkunut vähintään kolme vuotta ennen työntekijän kuolemaa tai avioliitosta on syntynyt lapsi.

Vastaava edellytys koskee myös avioliittoa. Avopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avioliitossa eläminen on alkanut työtapaturman sattumisen jälkeen, mikäli avioliitossa eläminen on jatkunut vähintään kolme vuotta ennen työntekijän kuolemaa tai asianomaisille on avioliitossa elämisen alettua syntynyt yhteinen lapsi. Avioliitossa elämisen tulee täyttää avopuolison leskeneläkeoikeudelle säädetyt ehdot. Yhteisen lapsen on tullut syntyä avioliiton alettua. Lapsi voi kuitenkin syntyä vasta työntekijän kuoleman jälkeen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan sopimuksen keskinäisestä elatuksesta on tullut olla todistettuna voimassa kolmen vuoden ajan.

4. Lapseneläkkeeseen oikeutetut (23 b § ja voimaantulosäännös)

Lapsen määritelmä

Lapseneläkkeeseen on oikeutettu työntekijän alle 18-vuotias lapsi sekä opiskeleva tai työkyvytön alle 25-vuotias lapsi. Lapsen rinnastetaan edellä tarkoitetuissa tapauksissa myös ottolapsi. Ottolasta ei kuitenkaan ottolapsisuhteen keskeisessä pidetä luonnollisten vanhempiensa lapsena. Tässä laissa tarkoitettuna lapsena pidetään voimaantulosäännöksen mukaan myös lasta, jolla on tunnustettun lapsen asema, samoin kuin lasta, jolle työntekijä oli kuollessaan sitoutunut tai velvoitettu suorittamaan elatusapua avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain mukaisesti.

Lapseneläkkeeseen on oikeutettu myös sellainen avio- tai avopuolison lapsi, jonka elatuksesta työntekijä kuollessaan huolehti. Eläkeoikeuden syntyminen edellyttää tällaisten lasten kohdalla tosiasiallista huoltosuhdetta. Jos tällainen lapsi asui muussa taloudessa, ei huoltosuhdetta yleensä voida katsoa olleen. Edellytyksenä on lisäksi se, että tällaisen lapsen omalla vanhemmalla on oikeus leskeneläkkeeseen työntekijän jälkeen.

Nykyisen lain 7 §:n tarkoittamana muuna lapsena, jonka elatuksesta työntekijä on huolehtinut, pidetään esimerkiksi kasvattilasta. Lain muutoksessa 7 § on kumottu kokonaan, joten tällaisella lapsella ei ole oikeutta perhe-eläkkeeseen.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen aina oman vanhempansa jälkeen. Avio- puolison tai avopuolison lapsella voi olla oikeus eläkkeeseen omien vanhempiensa jälkeen ja myös työntekijän jälkeen, jos tämä huolehtii hänen elatuksestaan. Tällaisissa tapauksissa lapseneläkettä ei kuitenkaan makseta useamman kuin kahden työntekijän jälkeen samanaikaisesti. Lapsi, joka jo saa lapseneläkettä kahden henkilön jälkeen, voisi aina saada lapseneläkettä oman vanhempansa jälkeen, mikäli lain asettamat edellytykset eläkkeen saamiselle täyttyvät. Tällöin kuitenkin lakkautettaisiin lapsen valinnan mukaan jomman kumman aikaisemman eläkkeen maksaminen.

Opiskelevat lapset

Lapseneläkettä maksetaan sellaiselle työntekijän 18 vuotta täyttäneelle lapselle, joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa niin kauan kuin opiskelu jatkuu, mutta kuitenkin enintään siihen saakka, kun lapsi täyttää 25 vuotta. Opiskelu voi alkaa työntekijän kuoleman jälkeenkin. Tästä mahdollisuudesta olisi hyvä kertoa perhe-eläkepäätöksen perustiedoissa.

Opiskeluksi katsotaan keskiasteen koulutus ja korkeakouluopiskelu sekä ammattiin valmistava täysipäiväinen koulutus.

Opiskelun tulee olla päätoimista siten, että se estää lasta saamasta elatusta säännöllisellä työllä. Korvauskäytännössä myös muu kuin täysipäiväinen opiskelu on ainakin tilapäisesti hyväksytty tällaiseksi ammatilliseksi opiskeluksi, jos lapsi ei ole työssä. Jos lapsi on työssä opiskelun ohella, tulee tapauskohtaisesti harkita, täytyvätkö eläkkeen myöntämisen edellytykset.

Lapsen opiskellessa jatkuu lapsen perhe-eläkeoikeus myös kesälomakauden yli.

Myös silloin, kun lapsi lapseneläkkeen päätyttyä ennen 25 vuoden täyttämistä jatkaa keskeytynyttä opiskeluaan, voidaan eläkkeen maksaminen aloittaa uudelleen. Lapseneläkkeen maksamisen uudelleen aloittamisen vaikutusta muiden perhe-eläkkeensaajien eläkkeeseen käsitellään jäljempänä (kohdassa 9).

Työkyvyttömät lapset

Lapseneläkettä maksetaan sellaiselle työntekijän 18 vuotta täyttäneelle lapselle, joka työkyvyttömyyden vuoksi on kykenemätön itsensä elättämiseen niin kauan kuin työkyvyttömyys jatkuu, mutta kuitenkin enintään siihen saakka, kun lapsi täyttää 25 vuotta.

Työkyvyttömiä lasten kohdalla on nykyisestä poiketen edellytyksenä se, että työkyvyttömyys oli alkanut ennen työntekijän kuolemaa. Arvioitaessa, onko lapsi työkyvyttömyyden johdosta kykenemätön itsensä elättämiseen, otettaisiin hallituksen esityksen perustelujen mukaan huomioon myös lapsen tosiasialliset mahdollisuudet saada jatkuvasti pääasiallinen elatuksensa työkyvyttömyyteen perustuvasta eläketulostaan. Lapsen omaa tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai työeläkelakien mukaista eläkettä voidaan pääsääntöisesti pitää tällaisena riittävänä eläketurvana, joten lapsen eläkettä ei tällöin myönnetä. Sen sijaan pelkästään lapsen oma kansaneläkelain mukainen eläke ei estä lapsen-eläkkeen myöntämistä tapaturmavakuutuslain nojalla.

Jos lapsi lapseneläkkeen päätyttyä ennen 25 vuoden täyttämistä tulee uudelleen työkyvyttömäksi, ei eläkkeen maksamista voida aloittaa uudelleen. Eläkkeen maksamisen uudelleen aloittamiselle ei siten ole vastaavaa mahdollisuutta kuin opiskelevien lasten osalta.

5. Muu omainen

Nykyisen tapaturmavakuutuslain mukaan muulla omaisella on tietyin edellytyksin oikeus perhe-eläkkeeseen. Uuden lain mukaan muut omaiset eivät enää ole perhe-eläkkeeseen oikeutettuja. Nykyisen lain 6 § on kumottu kokonaan. Muuta omaista koskeva teksti nykyisen lain 21 §:ssä muun muassa vapausrajoituksen ajalta maksettavasta korvauksesta on edelleen jäänyt ennalleen. Lain 21 §:n tarkoittamaa muun omaisen käsitettä tulee kuitenkin edelleen tulkita kumotun 6 §:n mukaisesti.

6. Perhe-eläkkeen suuruus (24 §)

Lesken eläkkeen suuruus

Perhe-eläkkeen enimmäismäärä on 70 prosenttia työntekijän vuosityöansioista. Leskeneläkkeen suuruus työntekijän vuosityöansioista on 40 prosenttia, jos muita edunsaajia ei ole. Leskeneläkkeen määrä pienenee lapseneläkkeeseen oikeutettujen lasten lukumäärän kasvaessa. Leskeneläkkeen määrä on 35 prosenttia, jos edunsaajina ovat leski ja yksi lapsi; 30 prosenttia, jos edunsaajina ovat leski ja kaksi lasta; 20 prosenttia, jos edunsaajina ovat leski ja kolme lasta sekä 15 prosenttia, jos edunsaajina lesken lisäksi on neljä tai useampi lapsi. Näihin määriin tehdään tulosovituksesta johtuva vähennys. Tulosovitusta käsitellään jäljempänä kohdassa 9.

Lapsen eläkkeen suuruus

Lapseneläkkeiden yhteismäärä riippuu vain lapseneläkkeeseen oikeutettujen lukumäärästä ja asemasta. Lapseneläkkeen määrä on 25 prosenttia työntekijän vuosityöansioista silloin, kun lapseneläkkeeseen oikeutettuja on vain yksi. Jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kaksi, lapseneläkkeiden yhteismäärä on 40 prosenttia. Jos lapsia on kolme, on vastaava luku 50 prosenttia sekä 55 prosenttia silloin, kun lapsia on neljä tai useampia. Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan siihen oikeutettujen kesken.

Kun lapseneläkkeeseen oikeutettuina on täysorpoja, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 15 prosenttia työntekijän vuosityöansioista. Tämä lisä jaetaan täysorpojen kesken tasan. Jos myönnettävien lesken- ja lapseneläkkeiden määrät yhteenlaskettuina ylittävät perhe-eläkkeen enimmäismäärän eli 70 prosenttia työntekijän vuosityöansioista, ylimenevä osuus vähennetään leskeneläkkeeseen oikeutetun osuudesta.

Esimerkkejä perhe-eläkkeen määristä

- leski		= 40 %
- leski ja yksi lapsi	35 + 25	= 60 %
- leski ja kaksi lasta	30 + 40 (20 + 20)	= 70 %
- leski ja kolme lasta	20 + 50 (3 x 16,666..)	= 70 %
- leski ja neljä tai useampi lapsi	15 + 55 (55 %: ≥ 4)	= 70 %

Täysorvon lisäys 15 % ja kattosääntö vaikuttavat seuraavasti:

- vain yksi täysorpo lapsi	25 + 15	= 40 %
- kaksi lasta, jotka molemmat täysorpoja (summa jaetaan tasan lasten kesken)	40 + 15	= 55 %
- kaksi lasta, toinen täysorpo,	20 + 35 (20 + 15)	= 55 %
- leski ja yksi täysorpo	35 + 40 (25 + 15)	= (75 %)
kattosääntö vähentää lesken osuutta seuraavasti:	30 + 40	= 70 %
- leski ja kaksi lasta, joista toinen on täysorpo	30 + 20 + 35	= (85 %)
kattosääntö vähentää lesken osuutta seuraavasti:	15 + 20 + 35	= 70 %

Kun eläkkeen saajina on leski ja neljä tai useampi lapsi, joista yksi on täysorpo, ei leski saa eläkettä lainkaan

7. Perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärän muuttuminen (24 § 5 momentti)

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä muuttuu tai lapseneläkkeeseen oikeutetusta tulee täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja jakautuminen siihen oikeutettujen kesken tulee tarkistaa muutosta seuraavan kuukauden alusta. Lain 24 c §:n 2 momentissa on säädetty poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan leskeneläkkeen suuruus seuraa lapseneläkkeeseen oikeutettujen lukumäärässä tapahtuvia muutoksia. Tätä poikkeusta, joka koskee lapseneläkkeen maksamisen uudelleen aloittamista opiskelun vuoksi, käsitellään jäljempänä (kohdassa 9).

8. Lapsen perhe-eläkkeestä tehtävä vähennys (24 § ja voimaantulosäännös)

Lapseneläkkeestä vähennetään perhe-eläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärä eläkeoikeuden alkamisvuoden tasossa. Näin laskettu lapseneläke tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitetulla indeksillä. Näin ollen nykyisten säännösten edellyttämä vuosittain tapahtuva yhteensovitus poistuu.

Jos lapsen perhe-eläkeoikeus alkaa myöhemmin kuin tapaturman sattumisvuotena, vähennettävä määrä on eläkeoikeuden alkamisvuoden tasossa ja lapseneläke tapaturman sattumisvuoden tasossa. Tällöin eläkeoikeuden alkamisvuoden tasoinen Kelan maksama perhe-eläke tulee muuntaa TEL-indeksillä

taaksepäin sattumisvuoteen ja vähentää tapaturman sattumisvuoden mukaisesta lapseneläkkeestä. Näin lasketulle erotukselle maksetaan sitten indeksikorotus.

Maksussa olevista lapseneläkkeistä vähennetään lain voimaantulosäännöksen mukaan Kelan maksama perhe-eläke sen suuruisena kuin se on lain voimaantullessa.

Kun maksussa olevista eläkkeistä vähennetään vuonna 1993 Kelan maksama lapsen perhe-eläke käytetään edellä mainittua menettelyä eli lapseneläkkeen perusmäärästä vähennetään sattumisvuoden tasoon muunnettu Kelan lapseneläkkeen määrä.

9. Tulositutus (24 b § ja 24 c §)

Yleistä

Leskeneläke maksetaan täytenä aina vähintään kahdentoista kuukauden ajan. Tulosituksesta johtuva vähennys tehdään aikaisintaan siihen leskeneläkkeeseen, jota maksetaan työntekijän kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta lukien. Jos leskellä on työntekijän kuollessa huollettavinaan lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen työntekijän jälkeen, maksetaan leskeneläke tulositutettuna kuitenkin vasta siitä alkaen, kun kaikkien tällaisten lasten oikeus lapseneläkkeeseen on päättynyt. Lapseneläkkeen maksamisesta huolimatta tulositutus siis tehdään, jos lapseneläkettä saavat vain sellaiset lapset, jotka eivät ole työntekijän kuollessa leskeneläkkeeseen oikeutetun huollettavina.

Huoltosuhteella tarkoitetaan tosiasiallista osallistumista mainitun lapsen elämään. Samassa taloudessa asuminen ei ole kuitenkaan välttämätön edellytys huoltosuhteen olemassaololle. Näin ollen huoltosuhde voi olla olemassa myös silloin, kun lapsi opiskelun vuoksi asuu toisella paikkakunnalla, mutta on edelleen taloudellisesti riippuvainen leskeneläkkeeseen oikeutetusta. Näissäkin tapauksissa eläke ei voi jatkua lapsen täytettyä 25 vuotta. Jos lapseneläkkeeseen oikeutettu on perustanut oman perheen ja asuu omassa taloudessaan, ei huoltosuhdetta voida katsoa olevan.

Lesken työ- ja eläketulojen selvittäminen

Tulositusta varten vahvistetaan leskellä työntekijän kuollessa ollut työtulo tai eläketulo. Pääsäännön mukaan tulositutuksessa otetaan huomioon siten vain joko työtulot tai eläketulot. Lesken taloudellisissa olosuhteissa myöhemmin tapahtuneet muutokset eivät vaikuta tulositutukseen. Työtulo määräytyy samoin periaattein kuin vuosityöansio. Vähimmäisvuosityöansiota ei kuitenkaan sovelleta lesken työtuloa määrittäessä.

Lesken ollessa ansiotyössä määrätään tulositutuksessa käytettävä työtulo samoin kuin määrättäisiin vuosityöansio eli pääsääntöisesti hänen työntekijän kuolinhetkellä saamiensa, vuositason muunnettujen vakiintuneiden työansioiden perusteella. Vastaavasti menetellään yrittäjänä toimivan osalta. Jos leski työntekijän kuollessa oli päätoimisesti opiskelemassa, määrätään työtulo sen mukaan, mitä hän valmistuttuaan todennäköisesti saisi.

Työtulo voidaan myös arvioida vastaamaan vakiintunutta ansiotasoa, jos ansiot kuolinhetkellä ovat poikkeuksellisen suuret tai pienet. Työtulo voidaan arvioida esimerkiksi silloin, kun leski ei ollut työntekijän kuollessa työssä työttömyy-

den, lastenhoidon tms. vuoksi. Jos leski oli poissa työstään pienten lasten hoitovapaalla, on kotona olemista pidettävä yleensä poikkeuksellisenä ja työtulo on määrättävä työssäoloajan vakiintuneiden ansioiden perusteella.

Samoin menetellään, jos lesken työttömyys oli poikkeuksellista. Jos sen sijaan leski oli ollut ennen työntekijän kuolemaa jo useita vuosia työttömänä tai muutoin pois työelämästä huolimatta hankkimastaan koulutuksesta tai ammatista eikä ollut myöskään saanut eläkettä, hänellä ei hallituksen esityksen perustelujen mukaan voida katsoa olevan lainkaan tulosoituksessa huomioon otettavia tuloja.

Eläketuloina otetaan huomioon jatkuvana maksettavat työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitut eläkkeet ja niitä vastaavat perhe-eläkkeet sekä luopumiseläkelain mukainen vähennetty luopumiseläke samoin kuin tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain ja sotilasvammalain sekä muun lain, jonka korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan, perusteella jatkuvana maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke sekä niitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus.

Sellaista perhe-eläkettä tai sitä vastaavaa korvausta, johon leskellä on oikeus korvattavan kuoleman johdosta ei oteta tulosoituksessa huomioon. Tämä rajoitus on tarpeen, koska muutoin tapaturmavakuutuksen ensisijaisuus suhteessa muihin sosiaalivakuutusjärjestelmiin muuttuisi.

Jos leski ei ole saanut jatkuvaa etuutta täytenä, se otetaan kuitenkin tulosoituksessa huomioon täysimääräisen etuuden suuruusena lukuun ottamatta tiettyjä laissa säädettyjä poikkeuksia. Esimerkiksi työntekijäin eläkelain mukainen osatyökyvyttömyyseläke muunnetaan sen suuruiseksi kuin mainittu eläke olisi työntekijän kuolinhetkellä leskelle ollut täyden työkyvyttömyyseläkkeen tasoisena. Täyden työkyvyttömyyden taso selvitetään yhdessä eläkelaitoksen kanssa.

Tulosoituksessa ei pääsäännön mukaan oteta huomioon lesken eläketulojen lisäksi hänen ansiotyöstään mahdollisesti saamia tuloja.

Edellä mainitusta pääsäännöstä poiketen tulosoituksessa otetaan eläketulon tai sitä vastaavan etuuden lisäksi huomioon myös lesken työtulot, jos leski saa tämän lain mukaista perhe-eläkettä, huoltoeläkettä tai jatkuvaa elinkorkoa tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain tai luopumiseläkelain mukaista eläkettä. Tällöin em. etuuksia ei myöskään muunneta täyden etuuden tasoisiksi, vaan ne otetaan huomioon todellisten määrien mukaisina.

Edellä mainittuja vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus voidaan myös ottaa samoin perustein huomioon eläketulona.

Lesken työ- ja eläketulot tulee tarkistaa veroviranomaiselta sekä ETK:n rekisteriotteesta. Tietoja on kysyttävä tarvittaessa myös leskeltä itseltään. Esimerkiksi elinkorot eivät aina näy rekistereistä.

Tulosoituksen toteuttaminen

Tulosoituksessa verrataan lesken työ- tai eläketuloja niin sanottuun tulosoitusperusteeseen. Tulosoitusperusteen suuruus on 2,15 kertaa tapaturmavakuutuslain mukainen vähimmäisvuosityöansio työntekijän kuolinhetkellä. Tulosoitusperuste on vuoden 1992 indeksitasossa 92.020 markkaa. Tämän määrän alle jäävät lesken tulot eivät vaikuta hänen leskeneläkkeensä määrään.

Jos lesken tulot ylittävät tulosoitusperusteen, vähennetään leskeneläkkeen määrää. Vähennyksen suuruus on 30 prosenttia tulosoitusperusteen ylittävistä lesken tuloista. Jos esimerkiksi vuoden 1992 tasossa lesken vakiintuneet tulot ovat 150.000 markkaa, vähennys on 30 prosenttia 57.980 markasta (150.000 mk vähennettynä tulosoitusperusteen määrällä 92.020 mk = 57.980 mk), eli 17.394 markkaa. Tulosoitus tehdään siihen leskeneläkkeen perusmäärään, jota leski lapseneläkkeensaajien lukumäärästä riippuen saa, eli leskeneläkkeen perusmäärässä voi tapahtua tulosoituksen jälkeen muutoksia lasten lukumäärän mukaan.

Tulosoituksesta aiheutuvan vähennyksen suuruus lasketaan työntekijän kuolinhetken tasossa. Jotta vähennys toteutuisi oikean tasoisena, muunnetaan vähennettävä määrä tapaturman sattumishetken tai ammattitaudin ilmenemishetken indeksitasoon. Näin saatuun määrään tehdään sitten indeksikorotus 60 §:n 2 momentin mukaisesti.

Lapsen opiskelun uudelleen alkaminen

Jos lapseneläkettä ryhdytään suorittamaan lapsen opiskelun alkamisen vuoksi sen jälkeen, kun leskeneläke on myönnetty tulosoitettuna, maksetaan leskeneläke tällaiselta ajalta vähintään sen tulosoitetun leskeneläkkeen mukaisena, jota viimeksi maksettiin ennen opiskelun alkamista. Kun tällainen opiskelu päättyy, se ei myöskään aiheuta muutosta leskeneläkkeen perusmäärään. Säännös ei kuitenkaan estä leskeneläkkeen perusmäärän nostamista sen johdosta, että lapseneläkkeen maksaminen jonkun muun lapsen osalta päättyisi 18 vuoden täyttämisen vuoksi tai ennen tulosoitusta alkaneen opiskelun päättymisen vuoksi.

Tämä on poikkeus siihen pääperiaatteeseen, jonka mukaan leskeneläkkeen suuruus seuraa lapseneläkkeeseen oikeutettujen lukumäärässä tapahtuvia muutoksia.

Tulosoitettua leskeneläkettä maksetaan tällöin kuitenkin vain siltä osin kuin sen ja lapseneläkkeen yhteismäärä ei ylitä perhe-eläkkeen yhteismäärää eli 70 prosenttia työntekijän vuosityöansioista. Ylimenevä osuus vähennetään siten aina leskeneläkkeeseen oikeutetun osuudesta.

Jos leski saa esimerkiksi 40 %:n eläkettä, johon on tehty tulosoitus ja lapsi alkaa opiskella, lesken eläke säilyy ennallaan ja lapsi saa 25 %:n eläkettä. Jos opiskelevia lapsia tulee kaksi, lesken eläke on 40 % ja lasten eläke on 40 %. Kattosäännön yli menevä osuus vähennetään lesken osuudesta, joten lesken osuudeksi jää 30 %.

10. Perhe-eläkeoikeuden lakkaaminen (23 d § ja 24 a §)

Leskeneläkkeen lakkaaminen

Jos leski solmii uuden avioliiton, oikeus perhe-eläkkeeseen lakkaa. Oikeus leskeneläkkeeseen katkeaa myös silloin, kun leskeneläkkeeseen oikeutettu työntekijän kuoleman jälkeen ryhtyy elämään 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla avoliitossa ja mainitun lainkohdan mukaiset eläkeoikeuden edellytykset täyttyvät eli esimerkiksi silloin kun avoliitossa elävät saavat yhteisen lapsen. Oikeus leskeneläkkeeseen ei ala uudelleen, vaikka myöhempi avioliitto purkautuisi tai avoliitossa eläminen päättyisi.

Leskellä säilyy nykyisen kaltainen oikeus kolmen vuoden leskeneläkettä vastaavaan kertasuoritukseen leskeneläkkeen lakatessa. Avoliitossa eläminen ja lesken uusi avioliitto, jonka hän on solminut 50 vuotta täytettyään, eivät katkaise lesken oikeutta työntekijäin eläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen. Tämän vuoksi kertakorvauksena maksetaan tällöin vain se osa, joka ylittää kolmen vuoden ajalta maksettavan työntekijäin eläkelaisa tarkoitetun leskeneläkkeen määrän.

Lapseneläkkeen lakkaaminen

Oikeus lapseneläkkeeseen voi jatkua opiskelun tai työkyvyttömyyden vuoksi 18 ikävuoden täyttämisen jälkeenkin. Vastaavasti oikeus lapseneläkkeeseen päättyy näissä tapauksissa, kun opiskelu, koulutus tai työkyvyttömyys päättyy, mutta kuitenkin viimeistään lapseneläkkeeseen oikeutetun täyttäessä 25 vuotta.

Lapseneläkkeeseen työkyvyttömyyden perusteella oikeutetun lapsen kuntoutustoimenpiteiden yhteydessä suoritettu työkokeilu ei lakkauta lapseneläkettä, ellei hän näiden toimenpiteiden seurauksena tule pysyvästi työkykyiseksi.

Lapseneläke päättyy, kun lapsi annetaan ottolapseksi. Lapseneläke ei kuitenkaan pääty silloin kun lapsi annetaan ottolapseksi leskeneläkettä työntekijän jälkeen saaneelle tai tämän puolisolle. Säännös on poikkeus ottolapseksi ottamisesta annetun lain 12 §:n yleisestä periaatteesta. Eläkeoikeuden katkeaminen tällaisessa tilanteessa voisi ehkäistä ottolapsisuhteen vahvistamista sellaisen henkilön kanssa, joka työntekijän kanssa vanhemman asemassa tosiasiallisesti huolehtii lapsesta.

11. Tapaturmainen kuolema (23 §)

Oikeus perhe-eläkkeeseen voi syntyä myös muussa kuin merityösuhteessa silloin, kun ehdotonta selvitystä kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että työntekijä on kuollut tapaturman seurauksena. Esimerkiksi räjähdysonnettomuudessa voi työntekijän ruumis kadota, mutta olosuhteista voidaan päätellä kuoleman tapahtuneen. Korvausoikeuden syntyminen ei siten edellytä kuolleeksi julistamista. Jos kuolemasta ei ole täyttä selvyyttä, voidaan perhe-eläke myöntää määräaikaisena. Määräaikaisuuden pituus tulee harkita kunkin tapauksen olosuhteiden perusteella.

12. Hautausapu (25 §)

Hautausavun määrä nousee 17 900 markkaan. Voimaantulosäännöksen mukaan em. määrä vastaa vuodelle 1992 vahvistettua työntekijän eläkelain 9 §:ssä säädetty palkkaindeksilukua. Käytännön ongelmia syntyy silloin, kun tapaturma on sattunut tai ammattitauti on ilmennyt ennen 1.1.1993 ja kuolema tapahtuu uuden lain voimassa ollessa, koska 60 §:ssä indeksillä korotettavan korvauksen perustaso määräytyy tapaturman sattumisvuoden tai ammattitaudin ilmenemisvuoden mukaan. Tällöin tulee kuitenkin suorittaa hautausapu uuden tason suuruisena.

13. Perhe-eläkepäätöksen antaminen

Yleistä

Uudessa järjestelmässä lesken eläkkeen suuruus riippuu lapseneläkkeeseen oikeutettujen lasten määrästä ja lapsen eläkkeen suuruus muiden lasten määrästä. Perhe-eläkkeestä on näin ollen annettava kullekin saajalle sellainen päätös, josta käy ilmi, miten tämän eläkkeensaajan osuus eläkkeestä on laskettu ja ketkä muut ovat oikeutettuja perhe-eläkkeeseen.

Tavallisimmassa tapauksessa lapseneläkettä saavat lapset kuuluvat yhteen perheeseen ja heille voidaan antaa yhteinen päätös. Täysi-ikäiselle lapselle on aina lähetettävä oma päätös.

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutetut leski ja lapset ovat eri perheistä, annetaan erilliset päätökset. Päätöksessä on kerrottava eläkkeen suuruuteen vaikuttavat muut eläkkeensaajat, mutta esimerkiksi lasten eläkettä koskevissa päätöksissä ei tule ilmoittaa lesken tulositustietoja.

Leskelle annetaan yleensä aina oma erillinen päätöksensä eläkkeen määrästä. Leskelle annetaan alkuvaiheessa päätös eläkkeen perusmäärästä ja siinä kerrotaan myöhemmästä tulosituksesta. Päätös lesken työ- tai eläketulojen vaikutuksesta leskeneläkkeen määrään annetaan vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitokselta on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta. Jos eläkkeensaajina on samanaikaisesti lapsia, lapseneläkkeen saajat ja sen mukaan laskettu lesken eläkkeen osuus ja perusmäärä kerrotaan päätöksessä.

Päätösohjeet koskevat samalla tavoin sekä avopuolison että aviopuolison leskeneläkepäätöstä. Jos avopuoliso on leskeneläkkeen saaja aviopuolison sijasta, kun avioeroa oli jo haettu, on aviopuolisolle annettava kielteinen päätös leskeneläkkeestä perusteluineen. Aviopuolisolla on valitusoikeus tästä päätöksestä. Avopuolisolle annetaan oma päätös leskeneläkkeen määrästä ja tulosituksesta. Avopuolison tällaisia tietoja ei saa kuitenkaan antaa tiedoksi aviopuolisolle.

Jos eläkkeeseen sovelletaan 70 %:n kattosääntöä, siitä tulee antaa päätös jokaiselle eläkkeensaajalle, jonka eläkkeeseen kattosäännön soveltaminen vaikuttaa.

Perhe-eläkepäätösmaalleja

Kysymyksessä on vuoden 1993 esimerkit, mutta käytännön syistä niissä käytetään vuoden 1992 markkamääriä.

Tavallinen päätösesimerkki: eläkkeensaajana vain yksi lapsi

Vahingoittuneen vuosityöansio: 100.000 markkaa
 Kuolinpäivä 2.1.1993, tapaturmapäivä 31.12.1990
 Perhe-eläkettä myönnetään 3.1.1993 alkaen:

Lapselle xxxx xxxx xxxxxx:lle 25 % vuosityöansiosta eli 25.000 markkaa vuodessa 18 vuoden ikään saakka ja sen jälkeen enintään 25 vuoden ikään saakka siltä ajalta, jona xxxx xxxx opiskelee.

Lapsen perhe-eläkkeestä vähennetään perhe-eläkelain mukainen lapseneläke, jonka määrä eläkkeen alkaessa on xxx mk kuukaudessa.

Tavallinen päätösesimerkki: eläkkeensaajana leski

Vahingoittuneen vuosityöansio: 100.000 markkaa
 Kuolinpäivä 2.1.1993, tapaturmapäivä 31.12.1990
 Perhe-eläkettä myönnetään 3.1.1993 alkaen:

Leskelle xxxx xxxx xxxxxx:lle 40 % vuosityöansiosta eli 40.000 markkaa vuodessa toistaiseksi (ennen tulosityöstä). Perhe-eläkkeeseen tehdään tulosityös / kun teillä ei enää ole huollettavananne perhe-eläkkeeseen oikeutettuja lapsia / kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta lukien eli xx.xx.xxxx alkaen.

Eläkkeenne perusmäärä on 40 % vuosityöansiosta eli 40.000 mk, kun olette yksin perhe-eläkkeen saajana. Siitä vähennetään tulosityöksessä seuraavalla tavalla laskettu vähennys.

Teidän tuloiksenne kuoleman sattuessa on katsottu 99.040 mk vuodessa (joka on laskettu ansiotietojen, arvion tms. mukaan).

Tulosityösperuste on 92.020 mk eli 2,15 kertaa tapaturmavakuutuslain mukainen vähimmäisvuosityöansio, joka on 42.800 mk v. 1992.

Vähennys eläkkeestänne on 30 % tulojenne (99.040 mk) ja tulosityösperusteen (92.020 mk) erotuksesta 7.020 markasta eli 2.106 mk vuodessa.

Vähennys tapaturmavuoden tasoon muutettuna on 1.790 mk vuodessa ja se vähennetään peruseläkkeestänne 40.000 markasta. Maksettava on eläke 38.210 mk vuodessa.

14. Muu tapaturmavakuutuslain uudistus

Tapaturmavakuutuksen laajemmasta uudistuksesta annettaneen hallituksen esitys eduskunnalle lähiaikoina.

Tässä perhe-eläkettä koskevassa esityksessä viitataan eräissä kohdissa tämän vasta vireillä olevan tapaturmavakuutuslain uudistuksen mukaisiin pykäliin, kuten muun muassa vähimmäisvuosityöansion ja vuosityöansion määräytymisen osalta uusittavaan 28 §:ään.

TAPATURMAVAKUUTUSLAITOSTEN LIITTO

 Tapani Miettinen

N:o 948

Laki**tapaturmavakuutuslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/48) 6 ja 7 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 § 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa (526/81) ja 7 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 16 päivänä kesäkuuta 1950 annetulla lailla (286/50),

muutetaan 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 16 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 3 momentti, 23—25 §, 43 §:n 1 momentti, 46 §:n 1 momentti ja 49 §, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 23 a—23 d ja 24 a—24 c § sekä siitä mainitulla 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetulla lailla kumotun 45 §:n tilalle uusi 45 § seuraavasti:

14 §

Työtapaturman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta annetaan korvauksena:

2) työntekijän jälkeen perhe-eläkettä; sekä

16 §

Päivärahan, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen suuruus määräytyy siten, että:

3) perhe-eläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 70 prosenttia työntekijän vuosityöansios-
ta ja eläkkeen suuruus määrätään 24 ja
24 a—24 c §:n mukaan.

Hautausapu on 17 900 markkaa.

23 §

Jos työntekijä on kuollut tapaturman seurauksena, suoritetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä ja hautausapua. Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Mitä 1 momentissa säädetään, on voimassa myös, jos merityösuhteessa ollut henkilö on kadonnut tai jos selvitystä kuolemasta muussa tapauksessa ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että työntekijä on tapaturman seurauksena kuollut. Siitä, milloin merityösuhteessa ollut henkilö katsotaan kadonneeksi, säädetään 59 §:ssä. Tässä momentissa mainituissa tapauksissa perhe-eläke voidaan myöntää määräaikaisena.

Sellaisen työntekijän kuolema, jonka haittaluokka oli vähintään 18, katsotaan tapaturman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että tapaturman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ollut siihen olennaista vaikutusta.

23 a §

Leskeneläkkeeseen on oikeus työntekijän aviopuolisolla.

Leskeneläkkeeseen on oikeus hakemuksesta siten kuin 3 momentissa säädetään myös sellaisella henkilöllä, jonka kanssa työntekijä avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja

jonka kanssa työntekijällä on tai on ollut yhteinen lapsi taikka jonka kanssa työntekijällä on viranomaisen vahvistama sopimus keskinäisestä eläuksesta. Vastaavasti oikeus eläkkeeseen on myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyi työntekijän kuoleman jälkeen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos työntekijä ei kuollessaan ollut avioliitossa. Jos työntekijä kuollessaan eli 2 momentissa tarkoitettulla tavalla avioliitonomaisissa olosuhteissa erillään aviopuolisostaan ja hakemus avioliiton purkamisesta oli vireillä, 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on aviopuolison sijasta oikeus leskeneläkkeeseen.

23 b §

Lapseneläkkeeseen on oikeus työntekijän lapsella, joka työntekijän kuollessa ei ollut täyttänyt 18 vuotta. Myös sellaisella työntekijän 18 vuotta täyttäneellä lapsella, joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa taikka joka työntekijän kuollessa oli sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi kykenemätön itsensä elättämiseen, on oikeus lapseneläkkeeseen niin kauan kuin mainittu olosuhde jatkuu, enintään kuitenkin siihen saakka, kun hän täyttää 25 vuotta.

Oikeus lapseneläkkeeseen 1 momentissa tarkoitettu tavoin on myös työntekijän jälkeen leskeneläkkeeseen oikeutetun aviopuolison tai 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettun henkilön sellaisella lapsella, jonka eläuksesta työntekijä huolehti.

Lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen aina hänen vanhempansa jälkeen. Lapseneläkettä ei kuitenkaan makseta useamman kuin kahden edunjäntäjän jälkeen samanaikaisesti.

23 c §

Jos avioliitto on solmittu sen työtapaturman jälkeen, jonka seurauksena on työntekijän kuolema, ei aviopuolisolla ole oikeutta leskeneläkkeeseen, ellei avioliitosta ole syntynyt lasta tai liitto ole jatkunut kolme vuotta. Vastaavasti ei myöskään 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, jonka kanssa työntekijä jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, ole oikeutta leskeneläkkeeseen, jos avioliitonomaisissa olosuhteissa eläminen on alkanut työtapaturman jälkeen, ellei asianomaisille ole avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisen alettua syntynyt yhteistä lasta tai

23 a §:n 2 momentin mukainen avioliitonomaisissa olosuhteissa eläminen ole jatkunut kolme vuotta. Ellei aviopuolisolla tai 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä edellä mainituista syistä ole oikeutta leskeneläkkeeseen, ei myöskään hänen lapsellaan ole oikeutta lapseneläkkeeseen työntekijän jälkeen.

23 d §

Oikeus perhe-eläkkeeseen alkaa kuolin- tai katoamispäivän jälkeisestä päivästä tai sanotun päivän jälkeen, kun 23 b §:n 1 momentissa säädettyt edellytykset täyttyvät.

Oikeus leskeneläkkeeseen päättyy, kun leskeneläkkeeseen oikeutettu solmii avioliiton taikka, kun hän 23 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa ja mainitun lainkohdan mukaiset eläkeoikeuden edellytykset täyttyvät.

Oikeus lapseneläkkeeseen päättyy, kun 23 b §:n 1 momentissa säädettyt edellytykset eläkkeen maksamiselle lakkaavat tai kun lapsi sitä ennen on annettu ottolapseksi muulle kuin työntekijän jälkeen leskeneläkettä saaneelle tai tämän puolisolle.

24 §

Leskeneläke on työntekijän vuosityöansioista:

1) 40 prosenttia, jos leskeneläkkeeseen oikeutettu on yksin edunsaajana;

2) 35 prosenttia, jos edunsaajina ovat leskeneläkkeeseen oikeutettu ja yksi lapseneläkkeeseen oikeutettu;

3) 30 prosenttia, jos edunsaajina ovat leskeneläkkeeseen oikeutettu ja kaksi lapseneläkkeeseen oikeutettua;

4) 20 prosenttia, jos edunsaajina ovat leskeneläkkeeseen oikeutettu ja kolme lapseneläkkeeseen oikeutettua; sekä

5) 15 prosenttia, jos edunsaajina ovat leskeneläkkeeseen oikeutettu ja neljä tai sitä useampi lapseneläkkeeseen oikeutettu.

Leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulo otetaan huomioon leskeneläkkeen suuruutta määrittäessä siten kuin 24 b §:ssä säädetään.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on työntekijän vuosityöansioista:

1) 25 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on yksi;

2) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kaksi;

3) 50 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kolme; sekä

4) 55 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan eläkkeeseen oikeutettujen lasten kesken. Jos eläkkeeseen oikeutettuina on lapsia, joilla ei ole kumpaakaan vanhempaa, lisätään lapseneläkkeiden yhteismäärään 15 prosenttia työntekijän vuosityöansiota, mutta enintään kuitenkin niin paljon, ettei lesken- ja lapseneläkkeiden yhteismäärä ylitä perhe-eläkkeen enimmäismäärää. Lisä jaetaan mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä muuttuu tai lapseneläkkeeseen oikeutusta lapsesta tulee täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja jakautuminen siihen oikeutettujen kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta ottaen myös huomioon, mitä 24 c §:n 2 momentissa säädetään.

Perhe-eläkelain (38/69) mukaiseen lapseneläkkeeseen oikeutetulle lapselle suoritetaan tämän lain mukainen lapseneläke vähennettynä perhe-eläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärällä. Vähennettävänä määränä pidetään perhe-eläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärää tämän lain mukaisen eläkeoikeuden alkamisvuoden alussa.

24 a §

Leskeneläkkeeseen oikeutetulle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen 23 d §:n 2 momentin mukaisesti lakkaa avioliiton taikka 23 a §:n 2 momentin mukaisen avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisen vuoksi, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä olisi ollut kolmen vuoden ajalta. Perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla uudesta avioliitosta taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisestä huolimatta on oikeus saman kuoleman johdosta työntekijäin eläkelain 8 §:n 5 momentissa tarkoitettuun perhe-eläkkeeseen, kertasuorituksesta maksetaan kuitenkin vain se osa, joka ylittää mainitun perhe-eläkkeen määrän kolmen vuoden ajalta.

24 b §

Leskeneläkkeeseen oikeutetun työtulo tai eläketulo otetaan leskeneläkettä määrättäessä huomioon tulositutuksella. Tulositutuksessa

24 §:ssä tarkoitettua leskeneläkettä vähennetään, jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työtulo tai eläketulo työntekijän kuollessa ylitti tulositutustutusteen. Vähennyksen suuruus on 30 prosenttia työtulon tai eläketulon ja tulositutustutusteen erotuksesta. Tulositutustutusteen on 2,15 kertaa 28 §:n 6 momentissa tarkoitettu vuosityöansion vähimmäismäärä työntekijän kuollessa.

Tulositutusta varten vahvistetaan leskeneläkkeeseen oikeutetulla työntekijän kuollessa ollut työtulo tai eläketulo. Työtulon määräytymisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 28 §:n 1—5 momentissa säädetään työntekijän vuosityöansiota. Eläketuloina otetaan huomioon jatkuvana maksettavat työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitut eläkkeet ja niitä vastaavat perhe-eläkkeet sekä luopumiseläkelain (16/74) mukainen vähennetty luopumiseläke samoin kuin tämän lain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81), sotilastapaturmalain (1211/90) ja sotilasvammalain (404/48) sekä muun lain, jonka korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan, perusteella jatkuvana maksettava tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke sekä niitä vastaava liikennevakuutuslain (279/59) mukainen korvaus. Sellaista perhe-eläkettä tai sitä vastaavaa korvausta, johon leskeneläkkeeseen oikeutetulla on oikeus nyt korvattavan kuoleman johdosta, ei kuitenkaan oteta tulositutuksessa huomioon. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työkyvyttömyytensä perusteella saama eläke tai sitä vastaava muu korvaus ei ollut täysimääräinen, otetaan se tulositutuksessa huomioon täyden etuuden määräisenä.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutettu saa 2 momentissa tarkoitettua perhe-eläkettä, huoltoeläkettä, jatkuvaa elinkorkoa taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetun lain (1317/90) tai luopumiseläkelain mukaista eläkettä, tulositutuksessa otetaan lisäksi huomioon poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, myös hänen työtulonsa tai työkyvyttömyytensä perusteella saama eläketulo.

Edellä mainittuja vastaava vieraasta valtiosta maksettava etuus voidaan myös ottaa samoin perustein huomioon eläketulona.

24 c §

Leskeneläke maksetaan tulositutettuna työntekijän kuolemaa seuraavan kolmannentoista

kalenterikuukauden alusta. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla oli työntekijän kuollessa huollettavanaan lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen työntekijän jälkeen, maksetaan leskeneläke tulosovitettuna kuitenkin vasta siitä alkaen, kun kaikkien tällaisten lasten oikeus lapseneläkkeeseen on päättynyt.

Jos lapseneläkettä ryhdytään suorittamaan lapsen opiskelun tai ammatillisen koulutuksen alkamisen vuoksi sen jälkeen, kun leskeneläke on myönnetty tulosovitettuna, maksetaan leskeneläke myös tältä ajalta sen tulosovitetun eläkkeen suuruusena, jota leskeneläkkeeseen oikeutettu viimeksi ennen opiskelun alkamista sai, mutta kuitenkin enintään niin suurena, ettei sen ja lapseneläkkeiden yhteismäärä ylitä 16 §:n 1 momentissa säädettyä perhe-eläkkeen enimmäismäärää.

Tulosovituksesta aiheutuva vähennys leskeneläkkeeseen tehdään muuntamalla vähennettävä määrä tapaturman sattumishetken indeksitasoon työntekijän eläkelain 9 §:n mukaisin perustein.

25 §

Hautausapuna maksetaan työntekijän kuolinpesälle 16 §:ssä mainittu määrä, jos hautauskustannukset on suoritettu sen varoista. Muussa tapauksessa suoritetaan hautaamisesta aiheutuneiden kustannusten määrä niille, jotka huolehtivat työntekijän hautajaisista, ei kuitenkaan enempää kuin kuolinpesälle olisi ollut suoritettava.

Jollei hautaamista ole voitu katoamisen vuoksi suorittaa, hautausapu maksetaan niille, joita olisi pidettävä työntekijän kuolinpesän osakkaina.

43 §

Kun vakuutuslaitokselle on tehty ilmoitus työtapaturmasta ja oikeus korvaukseen on riidaton, mutta vakuutuslaitos katsoo korvausvelvollisuuden kuuluvan toiselle vakuutuslaitokselle, on ensiksi mainittu vakuutuslaitos velvollinen viipymättä korvausvelvollisen vakuutuslaitoksen puolesta suorittamaan asianomaiselle korvauksen enakkona määrän, joka suuruudeltaan likimääräisesti vastaa korvauksen määrää. Jollei päästä yksimielisyyteen siitä, mikä vakuutuslaitos on korvausvelvollinen, on tämä kysymys alistettava tapaturmalautakunnan ratkaistavaksi. Tapaturmalautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

45 §

Vakuutuslaitoksen on annettava vuoden kuussa siitä, kun siltä on haettu korvausta kuoleman tai katoamisen johdosta, päätös leskeneläkkeeseen oikeutetun työ- tai eläketulojen vaikutuksesta leskeneläkkeeseen.

46 §

Jos tapaturmaeläkkeen, haittarahan tai niihin liittyvien lisien suuruuteen vaikuttavat seikat olennaisesti muuttuvat, voidaan korvausmäärää oikaista.

49 §

Jos tapaturmaeläke, haittaraha tai korvaus kodinhoitokustannuksista on lakkautettava, keskeytettävä tai sen määrää pienennettävä ennalta arvaamattomasta syystä, tehdään muutos lähinnä seuraavasta mahdollisesta päivästä lukien.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin kuolemantapauksiin ja 23 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin katoamisiin, jotka ovat sattuneet tämän lain voimassa ollessa.

Mitä tässä laissa säädetään lapsesta, sovelletaan ottolapseen myös silloin, kun tuomioistuin on antanut suostumuksensa lapseksiottamiseen ennen 1 päivää tammikuuta 1980. Tällaista lasta ei kuitenkaan ottolapsisuhteen kestäessä pidetä luonnollisten vanhempiensa lapsena. Tässä laissa tarkoitettuna lapsena pidetään myös lasta, jolla on tunnustetun lapsen asema, samoin kuin lasta, jolle työntekijä oli kuollessaan sitoutunut tai velvoitettu suorittamaan elatusapua avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain (173/22) mukaisesti.

Tämän lain 16 §:n 3 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1992 vahvistettua työntekijän eläkelain 9 §:ssä säädettyä palkkaindeksilukua.

Jos tapaturma on sattunut ennen tammikuun 1 päivää 1982, katsotaan tätä lakia sovellettaessa sellaisen elinkoron saajan kuolema, jonka haitta-aste on vähintään yhdeksänkymmentä sadalta tapaturman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että tapaturman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ole ollut siihen olennaista vaikutusta.

Maksettaviin perhe-eläkkeisiin sovelletaan tämän lain 24 §:n 6 momenttia siten, että

yhteensovitus suoritetaan tämän lain voimaan
tullessa ja että vähennettävänä määränä pide-
tään perhe-eläkelain mukaisen eläkkeen mark-
kamäärää sen suuruisena kuin se tuolloin on.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*